शोधनिर्देशक
प्रा.डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल

उत्तरवर्ती चरणको नेपाली निबन्ध सङ्ग्रहहरूको सर्वेक्षण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक
शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय
विभागको एम. ए. दोस्रो वर्षको दसौँ
पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
महेन्द्र खतिवडा
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रि.वि. कीर्तिपुर
२०७१

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागका विद्यार्थी श्री महेन्द्र खतिवडाले **उत्तरवर्ती चरणको नेपाली निबन्ध सङ्ग्रहको सर्वेक्षण** शीर्षक शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७१।१२।१९

....

प्रा.डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल
शोधनिर्देशक
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आदरणीय **प्रा.डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल**को कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । यसको तयारीका क्रममा प्राध्यापन तथा विविध व्यावहारिक कार्यको व्यस्तता बिच पनि आफ्नो अमूल्य समय दिई शोधकार्यमा अभिप्रेरित गर्नाका साथै सचेत र सजग गराउँदै निरन्तरता प्रदान गरी प्रस्तुत शोधपत्रलाई यस रूपमा ल्याउन समुचित मार्ग निर्देशन गरि दिनु हुने शोधनिर्देशक श्रद्धेय गुरुप्रति सर्वप्रथम हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु ।

शोध प्रस्तावलाई विभागीय स्वीकृति प्रदान गरी शोधपत्र लेख्ने सुअवसर प्रदान गर्नुहुने विभागीय प्रमुख प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतमप्रति म कृतज्ञ छु । त्यसै गरी शोधपत्रको तयारीका क्रममा सहयोग, सुझाव र प्रेरणा दिनु हुने नेपाली केन्द्रीय विभागका आदरणीय गुरुहरूप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

यस शोध लेखन कार्यमा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा सल्लाह र सुझाव दिने गुरुहरू सह प्रा, डा. दुर्गाबहादुर घर्ती, डा. नारायण गड्तौलो सहयोग मेरा लागि सदैव स्मरणीय रहनेछ । यो शोधकार्य सम्पन्न गर्नका लागि आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराउने त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालयप्रति पनि हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

यहाँसम्मको अध्ययनका लागि प्रेरणा दिनु हुने पिता र ममतामयी माताप्रति म आभारी छु । यस शोधपत्रलाई छिटो-छरितो र सजग रूपमा टङ्कण गर्ने युनिभर्सल फोटो कपी एण्ड कम्प्युटर सेन्टर नयाँ बजार कीर्तिपुरका सुभास खत्रीलाई पनि धन्यवाद दिन्छु ।

अन्त्यमा यस शोधपत्रको समुचित मूल्याङ्कनका लागि त्रि.वि. नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुरसमक्ष पेस गर्दछु ।

शैक्षिक सत्र : २०६५/०६६
क्रमाङ्क : ३१५
मिति : २०७१/१२/२४

....
महेन्द्र खतिवडा
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रि.वि. कीर्तिपुर, काठमाडौँ

विषयसूची

	पृष्ठ सङ्ख्या
पहिलो परिच्छेद : शोध परिचय	**१-५**
१.१ विषय परिचय	१
१.२ समस्याकथन	२
१.३ शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५ शोधकार्यको औचित्य, महत्त्व र उपयोगिता	४
१.६ शोधकार्यको सीमाङ्कन	४
१.७ शोधविधि	४
१.७.१ सामग्री सङ्कलन विधि	४
१.७.२ सामग्री विश्लेषण विधि	५
१.८ शोधपत्रको रूपरेखा	५
दोस्रो परिच्छेद : नेपाली निबन्धको विकास प्रक्रिया	**६-१९**
२.१ विषय प्रवेश	६
२.२ नेपाली निबन्धको विकास प्रक्रिया	६
२.२.१ प्राथमिक काल (आरम्भदेखि-१९५७ सम्म)	७
२.२.२ माध्यमिक काल (वि.सं.१९५८-१९९० सम्म)	९
२.२.३ आधुनिक काल (वि.सं. १९९१-हालसम्म)	१२
तेस्रो परिच्छेद : उत्तरवर्ती चरणका नेपाली निबन्ध सङ्ग्रहको विवरण	**२०-४२**
३.१ नेपाली निबन्धको उत्तरवर्ती चरण	२०
३.२ उत्तरवर्ती चरणका निबन्धकारहरूका निबन्धहरू	२१
३.३ उत्तरवर्ती चरणभन्दा अगाडिदेखि हालसम्म निरन्तरता दिने निबन्धकारहरूका निबन्धकृतिहरूको विवरण	३९
चौथो परिच्छेद : उत्तरवर्ती चरणका प्रमुख निबन्ध सङग्रहहरूको विश्लेषण	**४३-६२**
४.१ विषय प्रवेश	४३
४.२ खगेन्द्रप्रसाद लुइटेलको चाउरिएको जिन्दगी निबन्ध सङ्ग्रहको विश्लेषण	४३
४.२.१ परिचय	४३
४.२.२ प्रवृति	४४

४.२.३ विषयवस्तु ४५
४.२.४ भाषाशैली ४८
४.३ मोदनाथ प्रश्रितको अतितका पाइलाहरू निबन्धसङ्ग्रहको विश्लेषण ४९
४.३.१ परिचय ४९
४.३.२ प्रवृत्ति ४९
४.३.३ विषयवस्तु ५०
४.३.४ भाषाशैली ५१
४.४ गोविन्द वर्तमानको 'सोह्र साँझहरू' निबन्ध सङ्ग्रहको निबन्धहरूको विश्लेषण ५२
४.४.१ परिचय ५२
४.४.२ प्रवृत्ति ५२
४.४.३ विषयवस्तु ५३
४.४.४ भाषाशैली ५५
४.५ प्रतीक ढकालको 'हिमालपारि पुगेपछि' निबन्ध सङ्ग्रहको विश्लेषण ५६
४.५.१ परिचय ५६
४.५.२ प्रवृत्ति ५६
४.५.३ विषयवस्तु ५७
४.५.४ भाषाशैली ५९
४.६ नरेन्द्रराज पौडेलको 'प्रमुख अतिथि हुनेको आतङ्कमा' निबन्ध सङ्ग्रहको विश्लेषण ५९
४.६.१ परिचय ५९
४.६.२ प्रवृत्ति ६०
४.६.३ विषयवस्तु ६०
४.६.४ भाषाशैली ६२

पाँचौं परिच्छेद : सारांश तथा निष्कर्ष ६३-६६

५.१ सारांश ६३
५.२ निष्कर्ष ६४

सन्दर्भसामग्री सूची ६७